

culturii europene, circulație care, evident, a trebuit să se încadreze în tiparele stilurilor de cultură diferite, dar profund asemănătoare, datorită bazei comune: antichitatea greco-latină. Semnalăm, așadar, problemele importante pe care studiul convingător al Mariei Corti le implică. Cercetătorii culturii vechi românești și ai versiunilor slave ale *Florii Darurilor* vor găsi de asemenea un material care îi interesează îndeaproape.

AL. DUȚU

Пісні про гетьмана Свирчевського з неопублікованого збірника М. В. Гоголя, Підготовка до друку та вступна замітка О. С. Романця, «Народна творчість та етнографія», Kiev, 1964, nr. 4, p. 79—82

În știință se întâmplă nu o dată ca o anumită părere, care timp de zeci de ani trece dintr-o scriere în alta și devine axiomă, să fie răsturnată, pe neașteptate, de o descoperire neprevăzută. E cazul articolului semnat de O. Romanet, de la Universitatea din Cernăuți, și intitulat *Cîntece despre hatmanul Sviercevski într-o culegere inedită a lui N. V. Gogol*.

În binecunoscuta *Исторические песни малорусского народа*, v. I, publicată în 1874 de V. Antonovici și M. Dragomanov, cîntecul despre Sviercevski, care sub titlul *Надгробная песнь Свирговскому*, apăruse pentru prima dată în culegerea *Запорожская старина* a lui I. Sreznevski, vol. I, este considerat ca o operă, după toate probabilitățile, pseudopopulară. V. Antonovici și M. Dragomanov au emis această opinie deoarece socoteau că, pe cale fonetică, nu se putea explica transformarea numelui eroului din polonezul «Sviercevski» în ucraineanul «Svirhovski». În plus, ei erau influențați de convingerea, instăpinită la acea dată, că culegerea lui Sreznevski ar fi compusă în mare parte din opere pseudopopulare. Părerea emisă de acești autori s-a impus repede. A acceptat-o M. Kostomarov, care a ajuns să se îndoiască pînă și de autenticitatea variantei aceluiași cîntec din propria sa culegere, fiindcă o transcrisese după caietul unui colecționar. În epoca sovietică teza neautenticității cîntecului a fost reluată și îmbogățită cu argumente noi de A. Ş a m r a i mai întîi în articolul *До початків романтизму rev. Україна* № 9 1929 pag. 48 apoi în cartea *Харківська школа романтиків* (Harkov, 1930, v. I. p. 59, 64, 65—67, 72).

Ideia se bucura de atita autoritate încît cîntecul nu a mai apărut în nici una din antologii ale folclor ucrainean.

Iată însă că O. Romanet a descoperit, într-o culegere inedită de cîntece istorice ucrainene a lui Gogol, o variantă necunoscută, incontestabil populară, ceea ce confirmă părerea că avem de-a face cu o operă care a circulat în popor la începutul secolului XIX și pe care, după toate probabilitățile, Sreznevski și colaboratorii săi au auzit-o chiar din gura poporului. În culegerea lui Gogol, descoperită, abia în 1956, figurează chiar două variante ale acestui cîntec. Un interes deosebit prezintă prima variantă, a cărei traducere în limba română o dăm mai jos (în paralelă cu textul original):

Ой з волохами турчини дереться,
А з татарами волох б'ється.
І ті і сі у Волощину йдуть,
А волохи козаків до себе зуть.
Ой волохи козаків до себе зуть,
До козаків такі річі ведуть:
— Від моря й від Царя-города вітри гудуть.
Турки і татари у Волощину йдуть.
Ой вже волохські землі руйнують,
Руйнують, плондрують, не милують.
Ой йдуть, панове, нам поміжіть,
Свою славу козацьку спом'яніть! —
Тоді-то панове козаци виступали,
До Волощини дорожку топтали.
А йшли із ими чотири гетьмана,
Всі чотири хоробрі атамана.
Що один то пан пишний Свирговський,
А що другий то пан Зборовський,
А що третій то пан Морозенко,
А що четвертий то пан Горленко.
А старший над ими Свирговський пан,
Хоробрій запорожський гетьман.
Як же йшов він до Волощини з дому,
На коню не вигравав, недобре чув(ав).
Не то батенько сына прощав,
Шаблю та зброю давав;

Vai, cu moldovenii se bate turcul,
Și moldoveanul se bate cu tătarii
Și unii și alții au pornit în Moldova
Iar moldovenii cheamă la ei pe cazaci
Și le vorbesc astfel cazacilor:
Dinspre mare și dinspre Țărgigrad suflă vîntul
Turcii și tătarii vin spre Moldova
Vai au și început să aducă prăpădul în țara Moldovei
Nimicesc, jefuiesc, nu știu de milă
Vai, veniți jupini, ajutați-ne pe noi
Aduceți-vă aminte de faima voastră căzăcească
Atunci jupinii cazaci se urniră
Își făcură drum spre Moldova
Și au mers cu ei patru hatmani
Primul — jupinul măreț Svirhovski
Al doilea jupin Zborovski
Al treilea jupin Morozenko
Și al patrulea jupin Horlenko
Și mai marele peste ei este jupin Svirhovski
Viteazul hatman zaporojan
Cînd porni în Moldova de acasă
Nu-și sălta calul, presimțea o năpastă
Nu tatăl își lua rămas bun de la fiu
Dîndu-i sabia și arma
Ci-l conduse mama pe fiu,
Îl însoțea cu lacrimi